

Statens forurensningstilsyn
Norwegian Pollution Control Authority

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Statens forurensningstilsyn
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@sft.no
Internett: www.sft.no

Dato: 30.11.09
Vår ref.: 2008/1228
Deres ref.:
Saksbehandler:

Ulovlig eksport og import av farlig avfall med tank- og bulkskip

Opplegg for en mer effektiv kontroll

Mottaket av farlig avfall ved Vest Tank i Gulen kommune og den etterfølgende eksplosjonen i tankanlegget utløste sommeren 2008 et initiativ fra SFT for å utvikle en bedre kontroll med eksport/import av farlig avfall med tank- og bulkskip.

En arbeidsgruppe med representanter fra Kystverket, Toll- og avgiftsdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Statens forurensningstilsyn (SFT) ble etablert. Gruppen har skissert et kontrollopplegg hvor det gjennomføres stikkprøvekontroll knyttet til de mest aktuelle skipsanløpene. Den fysiske kontrollen bør hovedsakelig gjennomføres under lossing og lasting og på mottaksanleggene snarest mulig etter lossing.

Kontrollopplegget anses å bli så effektivt at det vil ha klar avskrekkende effekt. Samtidig vil skipstrafikken gå uhindret av kontrollen og unngå ytterligere rapporteringskrav. Opplegget forutsetter gode samarbeidsrutiner mellom etatene og krever grovt anslått tre-fire årsverk og 1 million kroner i driftsutgifter per år.

Etatene har startet arbeidet med å konkretisere og operasjonalisere kontrollopplegget med sikte på at kontrollen kan starte opp som en pilot- og utviklingsfase tidlig i 2010.

Bakgrunn

I slutten av mai 2007 eksploderte flere tanker ved bedriften Vest Tank i Gulen kommune. Etterforskningen av ulykken tyder på at bedriften høsten 2006 importerte farlig avfall ulovlig.

Utviklingen av et strengt regelverk i industrialiserte land gjør det kostbart å håndtere farlig avfall på lovlig måte. Avfallsbesittere kan spare store beløp på å transportere avfallet ulovlig til land med dårligere regelverk eller lite effektiv mottakskontroll.

Baselkonvensjonen forbyr eksport av farlig avfall fra OECD til land utenfor OECD. Også grensekryssende transport av farlig avfall mellom OECD-land skal kun skje når bestemte vilkår er oppfylt og de berørte lands myndigheter har gitt sitt samtykke. Konvensjonen er implementert i EU ved forordning 1013/2006. I Norge er regelverket implementert i Forurensningsforskriftens kapittel 13, om grensekryssende transport av avfall.

SFT forvalter forskriften om grensekryssende transport av avfall. Kystverket, Sjøfartsdirektoratet (SD), Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har funksjoner som kan være relevante for et kontrollopplegg knyttet til forskriften.

- Statens forurensningstilsyn (SFT) forvalter forskriften om grensekryssende transport av farlig avfall. Avgjør om det skal gis samtykke til import og eksport til Norge. Stiller krav til virksomheter som mottar, behandler og eller genererer farlig avfall, og kontrollerer dem.
- Kystverket arbeider for effektiv og sikker sjøtransport. Forvalter skipsrapporteringssystemet Safe Sea Net, skipsidentifikasjonssystemet AIS og havovervåkingssystemet LRIT. Ansvarlig for den statlige lostjenesten og trafikk-sentraltjenesten. Etablerer nå silingskriterier i AIS og Safe Sea Net, som vil få en sentral rolle i kontrollen av skipsanløp.
- Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) skal hindre ulovlig inn- og utførsel av varer. Alle fartøysanløp, samt import og eksport av varer, skal meldes til TAD. Et sentralt verktøy er melde- og deklarasjonssystemet Tvinn.
- Sjøfartsdirektoratet har kontrollansvar overfor norskregistrerte skip og utenlandske skip som anløper norske havner. Kontrollerer om bord på skip.
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er ansvarlig for regelverket knyttet til landtransport av alt farlig gods. Koordineringsansvar for kontroll av farlig gods-konteinere i norske havner.

Sommeren 2008 inviterte SFT de ovennevnte etatene til et samarbeid for å vurdere bedre kontroll med ulovlig eksport og import av farlig avfall via havner. En arbeidsgruppe har nå fullført en rapport om saken.

Rapporten beskriver en mulig løsning for en effektivt og samordnet kontroll med farlig avfall som importeres og eksporteres i tank- og bulkskip. I tillegg inneholder rapporten en oversikt over de ovennevnte myndigheters roller, tilgjengelige informasjonssystemer og eksisterende kontrollordninger.

Bedre og mer samordnet kontroll

Langs kysten av Norge er det ca 30 behandlingsanlegg for farlig avfall. Disse har potensial til å importere og eksportere farlig avfall. Dessuten er det godt over 100 bedrifter som genererer farlig avfall og dermed kan være potensielle eksportører av farlig avfall.

Utfordringen er å avdekke ulovlige grensekryssende transporter med farlig avfall i tank- eller bulkskip når det i løpet av et år er opp mot 100.000 skipsanløp til norske havner.

Dette bør gjøres uten å forstyrre alle de lovlige transportene og uten å bruke uforholdsmessig mye ressurser på kontrollen.

Som det framgår av vedlagte rapport har arbeidsgruppen foreslått at Kystverkets elektroniske informasjonssystemer, Safe Sea Net (SSN) og AIS samt Tollvesenets TVINN-system tas i bruk for å finne fram til aktuelle kontrollobjekter.

Ved å holde opplysningene i SSN, AIS og TVINN opp mot de aktuelle havneterminaler, skipstyper mv, vil antall skipsanløp som bør undersøkes nærmere begrenses vesentlig. Ved å ta i bruk ytterligere informasjon som myndighetene har tilgang til vil aktuelle skipsanløp kunne reduseres ytterligere.

Dersom indikasjonene på ulovlig import/eksport av farlig avfall er sterke bør skipsanløpene følges opp med fysisk kontroll. For øvrige skipsanløp bør det være tilstrekkelig med stikkprøvekontroll.

Folkeretten legger noen begrensninger på havnestatsmyndighetenes adgang til å kontrollere om bord på utenlands registrerte skip. I all hovedsak mener arbeidsgruppa at den fysiske kontrollen bør skje på land. Enten under lossing/lasting eller på mottakeranlegget etter lossing. Den fysiske kontrollen vil omfatte dokumentkontroll, visuell kontroll og ved behov prøvetaking/analyse av lasten.

Konsekvenser og videre oppfølging

Etter etatenes oppfatning kan det skisserte kontrollopplegget betraktes som et supplerende element i den kontrollen SFT allerede driver knyttet til virksomheter på land som behandler og eller genererer farlig avfall. Når mottaks- og avsenderkontrollen kan knyttes til aktuelle skipsanløp anses sannsynligheten for å avdekke regelbrudd å bli så stor at kontrollen får klart avskrekkende effekt.

Kontrollopplegget vil kreve ressursinnsats utover det etatene bruker i dag. Det er grovt anslått til tre-fire årsverk og 1 million kroner i driftsmidler per år. Dessuten forutsettes et svært godt organisert samarbeid mellom de berørte myndigheter.

Etatene er enige om at overnevnte kontroll bør komme i gang snarest mulig. Tilretteleggingsarbeidet er allerede igangsatt slik at kontrollen kan starte opp som et utprøvningsprosjekt tidlig i 2010.

Gjennomføringen av kontrollopplegget vil nødvendigvis gå noe ut over andre arbeidsoppgaver med mindre friske ressurser tilføres.

Så langt arbeidsgruppen kjenner til er det ingen andre land i Europa som har kommet lenger i utviklingen av effektiv kontroll med eksport/import av farlig avfall i tank og bulk enn det vi har i Norge. Gjennomføring av det skisserte kontrollopplegget vil dermed bringe Norge i forkant av utviklingen internasjonalt.

Dette tilsier at vi bør ta initiativ internasjonalt for å etablere bedre kontroll med grensekryssende transport av farlig avfall med tank- og bulkskip slik at

Baselkonvensjonen etterleves i større grad enn i dag. Et kontrollopplegg i Norge blir dessuten mer effektivt når det blir en del av et internasjonalt kontrollregime fordi informasjonsutveksling og koordinerte aksjoner på tvers av landegrensene er viktige virkemidler.

Dette brevet sendes fra SFT og har tilslutning fra etatsjefene i Kystverket, Toll- og avgiftsdirektoratet, Sjøfartsverket og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Med hilsen

Ellen Hambro
SFT-direktør

Trond Syversen
Assistrende SFT-direktør

Vedlegg: Rapporten: "Ulovlig eksport og import av farlig avfall med tank- og bulkskip. Opplegg for en mer effektiv kontroll".

Kopi: Kystverket, Toll- og avgiftsdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Økokrim